

RADA EUROPY
EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA DRUGA

SPRAWA ZIELONKA p. POLSCE

(Skarga nr 49913/99)

WYROK

STRASBOURG

8 listopada 2005 r.

PRAWOMOCNY

08/02/2006

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji.

W sprawie Zielonka p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Druga Sekcja) zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan J.-P. COSTA, *Przewodniczący*,

Pan I. CABRAL BARRETO,

Pan V. BUTKEVYCH,

Pani A. MULARONI,

Pan L. GARLICKI,

Pani E. FURA-SANDSTRÖM,

Pani D. JOČIENĚ, *sędziowie*,

oraz Pani S. DOLLÉ, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 11 października 2005 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 49913/99) wyniesionej w dniu 2 marca 1998 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”) na podstawie dawnego artykułu 25 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego pana Sławomira Zielonkę („skarżący”).

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swoich pełnomocników, pana K. Drzewickiego, a następnie pana J. Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucał na podstawie artykułu 5 § 1, że jego tymczasowe aresztowanie od dnia 21 do 24 lutego 1998 r. było bezprawne.

4. Skarga została przydzielona Drugiej Sekcji Trybunału (artykuł 52 § 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (artykuł 27 § 1 Konwencji), która miała zająć się sprawą zgodnie z artykułem 26 § 1 Regulaminu Trybunału.

5. Decyzją z dnia 26 kwietnia 2005 r. Trybunał uznał sprawę za dopuszczalną.

FAKTY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

6. Skarżący urodził się w 1954 i mieszka w Łodzi.

7. Dnia 21 listopada 1997 r. skarżący został zatrzymany pod zarzutem paserstwa.

8. Dnia 22 listopada 1997 r. Sąd Rejonowy w Łodzi postanowił o tymczasowym aresztowaniu skarżącego do 21 lutego 1998 r. Sąd wskazał na wysokie prawdopodobieństwo winy skarżącego oraz ryzyko, że będzie on utrudniał prawidłowe prowadzenie postępowania. Sąd podkreślił także, że skarżący w przypadku uchylenia tymczasowego aresztowania będzie się ukrywał.

9. Postanowieniem z dnia 24 lutego 1998 r. Sąd Rejonowy w Łodzi przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 21 września 1998r. Sąd uznał, że przyczyny dla których zastosowano tymczasowe aresztowanie nadal istnieją. Decyzja została przekazana skarżącemu 25 lutego 1998 r.

10. Skarżący odwołał się twierdząc, że stosowanie w stosunku do niego tymczasowego aresztowania w dniach od 21 lutego do 24 lutego 1998 t. było bezprawne, ponieważ brak było ważnej decyzji sądowej, która zezwalałaby na jego aresztowanie.

11. Dnia 25 marca 1998 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie skarżącego jako nieuzasadnione. Jednakże sąd zmienił decyzję z 2 lutego 1998 r. i przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do 30 czerwca 1998 r. stwierdzając, że sprawa nie była skomplikowana, a dowody zebrane przeciwko skarżącemu wskazują na jego winę.

12. W liście z dnia 28 kwietnia 1998 r. Sąd Rejonowy w Łodzi przyznał, iż popełnił błąd i stwierdził, że brak było ważnej decyzji sądowej zezwalającej na tymczasowe aresztowanie skarżącego pomiędzy 21 lutego 1998 r. a 24 lutego 1998 r. Sąd dodał, że okres ten będzie odliczony z ewentualnej kary pozbawienia wolności nałożonej na skarżącego.

13. Dnia 5 czerwca 1998 r. Sąd Rejonowy w Łodzi uznał skarżącego winnym i skazał go na karę trzech lat pozbawienia wolności.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

14. Artykuł 250 Kodeksu postępowania karnego (Kpk) z 6 czerwca 1997 r. przewiduje:

“1. Tymczasowe aresztowanie może nastąpić tylko na mocy postanowienia sądu.

2. Tymczasowe aresztowanie stosuje w postępowaniu przygotowawczym na wniosek prokuratora sąd rejonowy, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach nie cierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy. Po wniesieniu aktu oskarżenia tymczasowe aresztowanie stosuje sąd, przed którym sprawa się toczy.

3. Prokurator przesyłając wraz z aktami sprawy wniosek, o którym mowa w § 2, zarządza jednocześnie doprowadzenie podejrzanego do sądu.”

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 1 KONWENCJI

15. Skarżący zarzucał na podstawie artykułu 5 § 1 Konwencji bezprawność pozbawienia go , że jego tymczasowe aresztowanie od dnia 21 do 24 lutego 1998 r. było bezprawne. Przepis ten w mającym zastosowanie zakresie brzmi następująco:

“1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie przewidzianym przez prawo:

...

(c) zgodnego z prawem zatrzymania lub aresztowania w celu postawienia przed właściwym organem, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu zagrożonego karą lub jeśli jest to konieczne, w celu zapobieżenia popełnieniu takiego czynu lub uniemożliwienia ucieczki po jego dokonaniu;...”

A. Argumenty stron

16. Skarżący podtrzymywał swój zarzut uznany przez Sąd Rejonowy w Łodzi. Jego zdaniem doszło do naruszenia artykułu 5 § 1 Konwencji.

17. Rząd przyznał, że Sąd Rejonowy w Łodzi powinien przedłużyć okres tymczasowego aresztowania skarżącego najpóźniej w dniu 21 lutego 1998 r., czego nie uczynił. Właściwa decyzja zapadła trzy dni później, tj. 24 lutego 1998 r. Jednakże nie oznacza to, że tymczasowe aresztowanie skarżącego w ciągu tych trzech dni było bezprawne, ponieważ istniały ważne powody usprawiedliwiające jego dalsze aresztowanie. Rząd wskazał, że postanowienie Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 24 lutego 1998 r. konwalidowało zgodność z prawem tymczasowego aresztowania skarżącego pomiędzy 21 lutego a 24 lutego 1998 r. Ponadto, cały okres tymczasowego aresztowania skarżącego, włączając w to trzy dni pomiędzy 21 a 24 lutego 1998 r. został odliczony od kary pozbawienia wolności, która ostatecznie została nałożona na skarżącego.

B. Ocena Trybunału

18. Trybunał powtarza, że wyrażenia “zgodny z prawem” oraz “ w trybie przewidzianym przez prawo” zawarte w artykule 5 § 1 zasadniczo odnoszą się do prawa krajowego i wprowadzają obowiązek zgodności z wynikającymi z niego zasadami materialnymi i proceduralnymi. Podczas gdy interpretowanie i stosowanie prawa krajowego należy w pierwszym rzędzie do władz krajowych, w szczególności sądów, inaczej sprawa wygląda w odniesieniu do spraw, gdzie jak na podstawie artykułu 5, brak zgodności z prawem pociąga za sobą naruszenie Konwencji. W takich przypadkach Trybunał może i powinien wykonywać pewne uprawnienia dla oceny, czy prawo krajowe było przestrzegane (zob. m.in. *Douiyeb p. Niderlandom* [WI], nr 31464/96, §§ 44-45).

19. Odnosząc się do niniejszej sprawy, Trybunał zauważa, że nie podlega dyskusji, iż tymczasowe aresztowanie skarżącego od dnia 21 lutego do dnia 24 lutego 1998 r. nie miało żadnej podstawy prawnej (zob. paragraf 12 powyżej). W opinii Sądu Rejonowego w Łodzi brak było ważnej decyzji sądowej zezwalającej na tymczasowe aresztowanie skarżącego w trakcie tych trzech dni.

20. Ani podstawa faktyczna stwierdzenia takiego stanu ani samo stwierdzenie nie było kwestionowane przez Rząd (zob. paragraf 17 powyżej). Trybunał nie przekonuje twierdzenie Rządu, że sąd rejonowy z mocą wsteczną i pośrednio stwierdził ważność tymczasowego aresztowania w tych trzech dniach. Trybunał stwierdza więc, że brak jest dowodów na przyjęcie twierdzenia, że tymczasowe aresztowanie skarżącego w tym okresie było zgodne z prawem krajowym.

21. W konsekwencji, Trybunał stwierdza, że pozbawienie skarżącego wolności nie było „zgodne z prawem” w rozumieniu artykułu 5 § 1 Konwencji w tym okresie (por. *Raninen v. Finland*, wyrok z 16 grudnia 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, s. 2819, § 46).

22. Dlatego też w niniejszej sprawie doszło do naruszenia tego artykułu.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

23. Artykuł 41 Konwencji przewiduje:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

24. Z tytułu szkód materialnych skarżący domagał się kwoty 15.000 zł (PLN) za zarobki utracone w wyniku bezprawnego tymczasowego aresztowania. Zwrócił się także do Trybunału o przyznanie mu 45.000 zł za cierpienia moralne i stres doznane w wyniku naruszenia jego praw gwarantowanych Konwencją.

25. Rząd twierdził, że skarżący nie może domagać się jakiegokolwiek odszkodowania, ponieważ okres spędzony w tymczasowym areszcie, włączając w to rzeszone trzy dni, został następnie odliczony od kary pozbawienia wolności. Rząd sprzeciwił się też roszczeniom za szkody niematerialne. Rząd zwrócił się ostatecznie do Trybunału o orzeczenie, że samo stwierdzenie naruszenia stanowi wystarczające zadośćuczynienie. W przeciwnym razie, Rząd zwrócił się do Trybunału o przyznanie zadośćuczynienia w odniesieniu do orzecznictwa w podobnych sprawach oraz przy uwzględnieniu krajowych warunków ekonomicznych.

26. Trybunał uznaje na podstawie dostępnego mu materiału, że skarżący nie wykazał, by poniósł jakiegokolwiek szkody materialne w związku z upływem wskazanych trzech dni. W konsekwencji, brak jest uzasadnienia dla przyznania jakiegokolwiek kwoty z tego tytułu.

27. Jednakże Trybunał przyznaje, że skarżący doznał pewnych szkód natury niematerialnej z powodu bezprawnego tymczasowego aresztowania, które nie mogą być należycie zrekomensowane poprzez samo stwierdzenie naruszenia Konwencji. Dokonując oceny na zasadzie słuszności, Trybunał przyznaje skarżącemu z tego tytułu 500 euro.

B. Koszty i wydatki

28. Skarżący domagał się także 1.500 zł tytułem zwrotu za koszty i wydatki poniesione przed Trybunałem. Na kwotę tę składały się w szczególności opłata dla adwokata oraz wydatki pocztowe.

29. Rząd podważył te roszczenia.

30. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału skarżący jest upoważniony do zwrotu kosztów i wydatków jedynie, jeżeli wykaże, że zostały one

rzeczywiście poniesione oraz były konieczne i rozsądne co do kwoty. W niniejszej sprawie, Trybunał zauważa, że skarżący nie przedstawił jakichkolwiek dowodów na poparcie swoich roszczeń. W szczególności zauważa, że skarżący nie był zgodnie z prawem reprezentowany w postępowaniu przed Trybunałem. Dlatego też Trybunał nie przyznaje żadnej kwoty z tego tytułu.

C. Odsetki z tytułu niewypłacenia zadośćuczynienia

31. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu nie wypłacenia zasądzonej kwoty powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ,

1. *Uznaje* głosami 6 do 1, że doszło do naruszenia artykułu 5 § 1 Konwencji;
2. *Uznaje* głosami 6 do 1, że
 - (a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, z tytułu szkód niematerialnych 500 euro (pięćset euro), które będą przeliczone na walutę polską według kursu z dnia realizacji wyroku, plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tej sumy będą zwykłe odsetki według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;
3. Oddala pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 8 listopada 2005 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

S. DOLLÉ
Kancelarz

J.-P. COSTA
Przewodniczący

Na podstawie artykułu 45 § 2 Konwencji oraz artykułu 74 § 2 Regulaminu Trybunału, do niniejszego wyroku załączona jest opinia odrębna sędzi Mularoni.

J.-P. C*.
S. D*.

OPINIA ODREBNA SĘDZI MULARONI

Głosowałam przeciwko punktowi 1) i 2) operacyjnej części wyroku, ponieważ uważam, że skarżący utracił swój status “ofiary”.

Jak możemy przeczytać w paragrafie 12 wyroku, w liście z dnia 28 kwietnia 1998 r. Sąd Rejonowy w Łodzi przyznał się do błędu i potwierdził, że brak było ważnej decyzji sądowej zezwalającej na tymczasowe aresztowanie skarżącego pomiędzy 21 lutego a 24 lutego 1998 r. Okres ten (trzy dni) został odliczony od kary pozbawienia wolności, która ostatecznie została nałożona na skarżącego.

Moim zdaniem, władze krajowe uznały naruszenie artykułu 5 § 1 i zaproponowały sposób naprawienia naruszenia (zob. *Amuur p. Francji, Reports*, 1996-III, p. 846, § 36).

Odnosząc się do faktu, że skarżącemu nie przyznano na poziomie krajowym żadnego odszkodowania w formie pieniężnej, zauważam, że skarżący nie przywoływał przed Trybunałem artykułu 5 § 5.